

Dnia 3 grudnia co roku obchodzony jest Międzynarodowy Dzień Osób z Niepełnosprawnością. Z tego właśnie powodu zachęcamy do zapoznania się z artykułem, który będzie drogowskazem do tego, jak rozmawiać z dziećmi o niepełnosprawności.

No właśnie, jak to robić?

Dzieci cechuje ciekawość otaczającego ich świata. Widząc osobę z niepełnosprawnością, na wózku inwalidzkim, różniącą się wyglądem, zachowaniem, wykazują duże zainteresowanie. Dzieci przyglądają się, zadają pytania, szukają wyjaśnień. Ta prostolinijna chęć poznania i zainteresowania różnorodnością jest dobrym powodem, aby podejść do rozmowy dotyczącej szacunku do drugiego człowieka, naszej różnorodności i rozpocząć ten temat już w wieku przedszkolnym.

Litość dorosłych, żal, współczucie i odwracanie wzroku od niepełnosprawnych osób, nie mają nic wspólnego z wiedzą, jak naprawdę dzieci powinny postępować w sytuacji kontaktu z tym, co wydaje się w drugim człowieku „odmienne”.

Czym jest niepełnosprawność?

Zgodnie z definicją przyjętą przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) w 1980 roku “niepełnosprawność, to ograniczenie lub brak zdolności do wykonywania czynności w sposób lub w zakresie uważanym za normalny dla człowieka, wynikające z uszkodzenia i upośledzenia funkcji organizmu”.

W optyce dzieci, niepełnosprawność jest cechą, która wskazuje na jakąś różnicę, inność. Jest czymś charakterystycznym dla danej osoby, jednak rozumienie to nie wprowadza

pejoratywnego znaczenia. Dzieci chcą wiedzieć, zadają pytania i przyjmą wykreowany przez dorosłych punkt widzenia.

Początek rozmowy: jak wytłumaczyć dziecku, co to jest szacunek?

To my dorośli mamy w sobie niepokój, zderzając się z tematem niepełnosprawności. Dla dorosłych, dla rodziców, jest to temat trudny. **Nie sposób jednak udać, że niepełnosprawność nie istnieje. Jest częścią naszego świata i świata naszych dzieci.**

Rozmawiając z dziećmi, powinniśmy zastanowić się, **jak odpowiednio wytłumaczyć dziecku, co to jest szacunek.** Da nam to grunt, do poruszenia tematu głównego, czyli rozmowy o niepełnosprawności. Odpowiadając na pytania maluchów, przede wszystkim warto zadbać o to, aby ta rozmowa nie przebiegała w niespokojnej atmosferze.

Wyłącznie spojrzenie rodziców, dorosłych z najbliższego otoczenia, utożsamia niepełnosprawność z faktem choroby, nieszczęścia i odczuwanego cierpienia. To wyobraźnia dorosłych sięga dalej, natomiast dzieci nie są obciążone wizją trudnych i negatywnych emocji, związanych z niepełnosprawnością. W trakcie rozmowy i wyjaśniania tematu, warto skupić się na konkretnych faktach dotyczących trudności ze zdrowiem i stworzyć

taki obraz informacyjny, który będzie sprzyjał integracji i poczuciu szacunku.

Ekspert radzi:

Tłumacząc dziecku znaczenie słowa niepełnosprawność, warto zacząć od pytania – co rządzi naszym ciałem? Jeśli dzieci odpowiedzą, że głowa, a w niej nasz mózg (centralny komputer działania ludzkiego ciała), to możemy wówczas nawiązać do tego, że czasami zdarza się, że ciało nie chce słuchać poleceń, które powstają w mózgu. W związku z tym, ktoś nie może nie móc poruszać ręką, nogą, może nie widzieć lub nie mówić. Zupełnie niepotrzebnie w tym miejscu padają słowa choroba np. „dziewczynka jest chora”, a to sugeruje ciąg skojarzeń: „aha, chora, więc lepiej się nie zbliżać”. To nie sprzyja szacunkowi i integracji.

Jak wytłumaczyć dziecku, czym jest niepełnosprawność?

Co możemy zrobić, by nakarmić ciekawość dziecka, a jednocześnie w sposób rzeczowy, ale bez katastrofizacji tematu, przekazać dzieciom czym jest niepełnosprawność?

Czytanie bajek, gdzie pojawia się element niepełnosprawności – sytuacja, albo bohater.

Wśród wybieranych do czytania dziecku bajek, może pojawić się także ta, która opowie o inności i niepełnosprawności. Będzie to okazja, by w naturalny sposób zacząć temat. Dziecko wysłucha, o coś zapyta, wyciągnie jakieś swoje spostrzeżenia. To może być początek rozmowy, która potoczy się dłużej, a jednocześnie naturalny sposób na zobaczenie, że **na świecie jesteśmy tak bardzo różni i jest to zupełnie normalne.**

Pokaż dziecku jak to jest.

W otoczeniu naszego życia, możemy wskazać dziecku miejsca oznakowane dla osób z niepełnosprawnością, rampy zjazdowe. Możemy także pobawić się w zawiązanie oczu, a dziecko stanie się naszym przewodnikiem, potem zamieniając się rolami, dziecko może doświadczyć prowadzenia przez inną osobę, kiedy ma zamknięte oczy. Albo w zgadywanie czym jest przedmiot, poprzez dotykanie go bez patrzenia.

Przybliż dziecku temat w dostosowanym dla niego języku.

Unikaj w wypowiedziach słów negatywnie nacechowanych (np. kaleka, upośledzony).

Jako osoba dorosła sam traktuj niepełnosprawność jako coś normalnego.

Spotykając kogoś, kto jest niepełnosprawny, na placu zabaw, czy w drodze do sklepu, nie udawaj, że nie słyszysz pytań na ten temat, nie każ dziecku zamilknąć, odwracać wzroku. Wy tłumacz sytuację tak, by dziecko mogło zauważyć różnice. Natomiast w wypowiedzi podkreślaj cechy wspólne – chęć zabawy, wspólne potrzeby, aktywności. Bo niepełnosprawność nie stoi na przeszkodzie do ich realizacji.

Nie unikaj odpowiedzi na pytania.

Jeśli dziecko pyta, znaczy, że jest gotowe usłyszeć odpowiedź. Bagatelizowanie tematu, będzie wtedy dla dziecka informacją, że temat jest wstydlivy, nie warty przyjrzenia się mu. A przecież **to nie słowa, a rodzicielskie wzorce budują postawę dzieci wobec życia i innych ludzi.** Jeśli rodzic jest otwarty, dziecko także przyjmie taką postawę. Jeśli będzie odnosił się z szacunkiem, dziecko również nauczy się w ten sposób traktować osoby z niepełnosprawnościami.

Dziecko niepełnosprawne w przedszkolu

Są rodziny, które decydują się na przedszkole integracyjne dla swoich dzieci, spotykając się z komentarzami: po co dziecku dodawać stresu, dlaczego mają borykać się z niepełnosprawnością innych dzieci, czy cierpieć z powodu obniżonych wymagań, ze względu na niemożności chorych dzieci. To negatywne spojrzenie, cechujące sytuację w sposób przykry, pokazujące odmiennność jako przeszkodę i barierę.

Natomiast za drzwiami przedszkoli, gdzie w różnych grupach wiekowych są dzieci z autyzmem, zespołem Downa, niedosłyszające, z rozszczepami warg i podniebienia i innymi schorzeniami, dzieją się sprawy niesamowite. **Dzieci żyją ze sobą, bawią się i uczą, traktując różnice jako coś normalnego. Przecież z natury samej wynika to, że każdy z nas jest inny.**

Najważniejsza zasada postępowania wychowawczego jest prosta: traktujmy niepełnosprawność (fizyczną i umysłową) jako sprawę całkowicie normalną. Każdy z nas jest inny, nigdy gorszy, we wszystkich sferach naszego życia! Inność jest widoczna nawet – w wieku, wzroście, kolorze oczu, minie, sposobie poruszania się.

Cele przedszkola integracyjnego

Ekspert radzi:

Każde dziecko ma potrzebę kontaktu z innymi, kontaktu z rówieśnikami, ma prawo do pełnego dostępu do edukacji od najmłodszych lat, bez względu na to, jaki ma potencjał rozwojowy. Przedszkola integracyjne dają możliwość rozwoju dzieciom niepełnosprawnym, jak i pełnosprawnym. Dzięki zakładanym strategicznym celom, uczą tolerancji, wzajemnej akceptacji i zrozumienia oraz szacunku dla odmienności i różnorodności.

Dzieci w przedszkolach uczą się:

- kształtowania postaw tolerancji, wrażliwości, wyrozumiałości i otwartości, zrozumienia dla innych zachowań, innego wyglądu czy możliwości fizycznego funkcjonowania, poprzez doświadczenie obecności siebie nawzajem;
- przedszkole zapewnia dzieciom okazję do wszechstronnego rozwoju;
- dostrzegania potrzeb drugiej osoby, innego dziecka, które potrzebuje specjalnych działań edukacyjnych i większej uważności;
- są uwrażliwiane, a ich zachowania modelowane, by umiały nieść pomoc i traktować dzieci niepełnosprawne jako równych sobie partnerów;
- doświadczają poprzez obserwację stosowania innych metod pracy z dziećmi niepełnosprawnymi (praca nauczycieli wspomagających), które umożliwiają wspieranie ich rozwoju, aktywności, samodzielności w przedszkolu;
- rozwój dzieci we wszystkich sferach (fizycznej, psychicznej, emocjonalnej, moralnej, duchowej, zdrowotnej) z uwzględnieniem potrzeb i możliwości każdego z osobna;
- integracja z grupą.

Wyjątkowość placówek integracyjnych dla dziecka pełnosprawnego i niepełnosprawnego

Dość powszechny jest strach społeczeństwa przed niepełnosprawnością. Głównym podłożem strachu jest niewiedza. Przyjrzenie się roli placówki integracyjnej może być powodem do odkrycia, że niepełnosprawność nie jest chorobą i nie można się nią zarazić. Dzieci pełnosprawne, w integracyjnej grupie przedszkolnej, realizują program z zakresu wychowania dostosowanego do ich wieku rozwojowego, który jest prowadzony na bardzo wysokim poziomie.

Oligofrenopedagog dostosowuje treści edukacyjne do możliwości wychowanka niepełnosprawnego, któremu jest dedykowany. Bardzo istotne jest kształtowanie prawidłowej postawy wobec osób niepełnosprawnych od wczesnego dzieciństwa, ponieważ dzieci wolne są od cech tj. uprzedzenia i przesady. To odpowiedni moment, aby nauczyć się, jak wytłumaczyć dziecku co to jest szacunek.

W przedszkolu integracyjnym dzieci poprzez wspólne zabawy, zajęcia edukacyjne, wycieczki uczą się, w sposób naturalny i oczywisty **wyrozumiałości, tolerancji, troski, szacunku, wsparcia, odpowiedzialności, empatii.** Taka postawa, poparta przykładami płynącymi z życia

przedszkolnego, uczy dzieci właściwych umiejętności społecznych i otwiera na różnorodność tego świata.

Indywidualny program edukacyjny

Przedszkole jako placówka integracyjna przygotowuje dla każdego podopiecznego z niepełnosprawnością **indywidualny program edukacyjny**, budowany przez zespół, w którego skład wchodzi:

- oligofrenopedagog;
- psycholog;
- logopeda;
- fizjoterapeuta.

Dziecko z orzeczoną niepełnosprawnością, uczestniczy w zajęciach programowych z grupą przedszkolną. Natomiast indywidualnie, bierze udział w zajęciach z pedagogiem specjalnym, logopedą, fizjoterapeutą i psychologiem.

Ekspert radzi:

Odpowiednio przygotowana kadra stara się niwelować skutki niepełnosprawności, poprzez stymulowanie rozwoju, stwarzanie warunków do dobrego funkcjonowania. Dziecko pełnosprawne, wychowujące się w grupie rówieśniczej, w której są niepełnosprawni rówieśnicy, ma szansę rozwinąć cechy osoby wrażliwej na potrzeby innych ludzi. Dziecko niepełnosprawne wśród dzieci zdrowych staje się bardziej samodzielne, uczy się przez obserwację, lepiej się komunikuje, wykazuje większą sprawność fizyczną oraz intelektualną, ponieważ budzi w sobie motywację, by „dogonić” rówieśników.

Uczestnictwo dziecka niepełnosprawnego w życiu grupy przedszkolnej pozwala na rozwijanie wiary we własne siły, zwiększenie samoakceptacji. Pozwala na bycie sobą w grupie dzieci oraz wykształcenie motywacji i umiejętności pokonywania trudności. To wszystko przyczynia się do przygotowania, do pełnego udziału w życiu społecznym.